

Avskräckningsstrategi tillämpbar mot terrorism?

av Jonas Carling

TITEL:

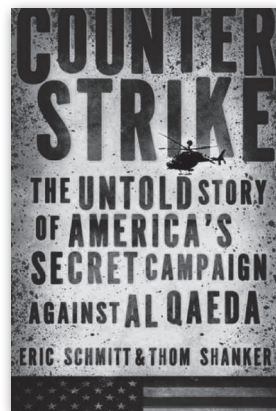
Counterstrike: The Untold Story of America's Secret Campaign Against Al Qaeda

FÖRFATTARE:

Erik Schmitt & Thom Shanker

FÖRLAG:

New York: Times Books, Henry Holt and Company, 2011

DET HÄR ÄR en välinitierad och övertygande berättelse om den amerikanska administrationens utmaningar under den drygt decenielånga utvecklingen av en ”ny avskräckningsstrategi” mot terrorism.¹ Boken inleder med Bush-administrationens konstaterande i Nationella Säkerhetsstrategin 2002 att traditionell avskräckningsstrategi inte fungerar mot irrationella terrorister, följt av motargument om terroristers rationalitet från en av avskräckningsteoriens grundare, Thomas Shelling.

Överdriven hotuppfattning, rivalitet och bristande koordinering mellan myndigheter och departement påverkade analyser, agendor och initiativ under perioden efter 9/11 vilket resulterade i fokus på militära medel, motverkande strategier och bristande långsiktig planering. Fokusskiftet mot Irak fördröjde ytterligare vad som senare kom att bli en mer allomfattande strategi där ett nytt avskräckningskoncept formulerades syftande till att påverka terroristers beslutsfattning.

Etableringen av den nuvarande policyn, där en framträdande idé är att avskräcka

genom att förneka terrorister att nå sina mål, berättas av författarna med en avancerad metod där frågeställningen om avskräckningseffektivitet, likt en vetenskaplig rapport, filtreras genom tematiska kapitel. Samtidigt framförs en kronologisk berättelse, rik på citat från initierade politiska rådgivare och analytiker. Resultatet är en lättläst bok som är strukturerad och ger god överblick av samtida säkerhetsutmaningar vilket gör den lämplig för experten såväl som för nybörjaren i statsvetenskap eller säkerhetsstudier. Samtidigt handlar det om viktig och lättillgänglig nutidshistoria som fortsatt påverkar även svenska förhållanden. Den militärt intresserade ges insyn i tidigare relativt okända militära operationer och sammanhang – något som i sig självt motiverar en läsning.

Schmitt och Shankers inleder med utvecklingen av underrättelse-exploatering sedan 2001 och exemplifierar hur information, förutom att regelmässigt leda till ytterligare militära taktiska operationer, har använts som stöd till amerikanskt strategiskt utövande av mjuk makt. Utveck-

lingen av övervakningsteknologi, bearbetningskapacitet och delgivningspolicys beskrivs med levande exempel. Obamaadministrationens delikata partnerrelation med Pakistan skildras med fortsatta utmaningar utan tydliga förbättringar – en frustrerande läsning.

Möjligheten att begränsa terroristers frihet i cyber-arenan framställs och begränsas av att regelverk inte hinner följa den tekniska utvecklingen – en intressant läsning i skenet av den senaste tidens avslöjande om NSA övervakningsprogram. Obamaadministrationen skapade det första nationella cyber-policy-dokumentet i syfte att samordna ansvar mellan departement och myndigheter i ett allomfattande förhållningssätt. Amerikanerna hade framgångar 2009 med att störa Al Qaidas i deras fristäder i Pakistan. Däremot höll man samtidigt på att förlora den ideologiska kampen. Administrationens aktiva informationskampanj för att försöka motverka Al Qaidas berättelse – USA är i krig med Islam – är en viktig del av berättelsen där samordning av olika medel till en informationskampanj visar på genuina amerikanska försök. Hopplösheten i misslyckandet är minst lika äkta.

Den amerikanska statsapparaten har sedan 2001 utvecklat ett relativt fungerande samarbete mellan myndigheter och departement. ”It takes a network to defeat a network” är en etablerad idé, där metoden i stort är att identifiera aktörer i nätverket och därefter hota eller neutralisera vad respektive kategori eller nod värderar, i syfte att skapa en övergripande avskräckande effekt. En Pentagonrådgivare sammanfattar det som: ”Even if you can’t deter bin Laden... The goal should be to deter a critical mass of the AQ network”.

Fenomenet med självradikaliserade amerikaner, vilket kan appliceras även på sven-

ska förhållanden, har resulterat i en mängd förebyggande åtgärder inkluderande olika skolinitiativ och förslag om kontroversiella övervakningsprogram. Obamaadministrationens ökning av drönarattacker beskrivs som både ett taktiskt medel att döda Al Qaida-ledare och en medveten avskräckningsstrategi syftande till att tvinga ledarskapet att hålla sig ännu mer i skymundan och bringa det ur balans. Det avslutande kapitlet om Abbottabadräden som resulterade i Usama bin Ladens död används för att symbolisera hur ett nätverk attackerar ett nätverk – en operation som beskrivs som omöjlig tio år tidigare på grund av stuprörstänkande och rivalitet inom det amerikanska systemet.

Författarna är märkbart positiva till utvecklingen av den amerikanska strategin till en mer allomfattande avskräckningsstrategi, dock utan att det stör resonemanget. I epilogen håller de med rådgivare som varnar för en samhällelig nolltolerans mot terroristdåd, och förespråkar absorptionsidén som ett sätt att avhålla terrorister från måluppfyllnad.

Schmitt och Shanker har skrivit en inkluderande och ingående berättelse som undviker förenklingar, vilket ökar tillförlitligheten och utbildar läsaren. Ämnesområdena är relevanta ur flera perspektiv. Den amerikanska anti-terror strategin har inte bara varit högst på den amerikanska agendan i ett decennium, den fortsätter påverka globalt. Den i huvudsak intervjubaserade framställningen gör att den som önskar fördjupa sig sällan når längre än till tidpunkt för intervju och namn på källan. Referensapparaten är dock tydlig och strukturerad. Nivån på källorna visar på access till den högsta politiska nivån – ett gott betyg vid en värdering av kredibiliteten.

Trots den till del vetenskapliga dispositionen kan läsaren sakna en avslutande sammanfattande diskussion om effektiviteten av avskräckningsstrategin. En möjlig metod att åskådliggöra effektiviteten (eller ineffektiviteten) hade varit att tydligare inkludera terroristperspektivet. Oavsett hur välbalanserad framställningen är ur amerikansk synvinkel – avsaknaden av terroristernas röster gör berättelsen ensidig. En redivisning om avskräckning torde innehålla båda parter för att vara trovärdig.

Schmitt och Shanker har kombinerat överblick och insikt med en lättsmält fram-

ställning. Boken ger en högtintressant insyn i den amerikanska administrationens nya, och fortsatt pågående, tillämpning av avskräckningspolicy mot komplexa terroristhot. Den är en angenäm angelägenhet: insiktsfull för experter, beslutsfattare och rådgivare inom säkerhetspolitikens fält, samtidigt utbildande för statsvetarstudenten och officeren under utbildning vid Försvarshögskolan.

Recensenten är major och studerar vid Naval Postgraduate School, Monterey, USA.

Not

1. En mer flexibel version av avskräckning (deterrence) utvecklades: avskräckning genom *denial*, avskräckning genom *disruption* och avskräckning genom *punishment*.